

brud for dette pressesystem, der over flere årtier bragte den politiske udvikling og pressens udvikling ind i parallelle forløb.

Ingen kan skrive avisernes totalhistorie. Men hvad angår dansk presse, repræsenterer Søllinge og Thomsen det længste, der endnu er præsteret i så henseende. De to forfattere har sammen skabt værket om alle danske aviser gennem alle pressehistoriens tidsaldre. Værkets solide indbinding vil være dets eneste værn mod at blive slidt op på arkiver, biblioteker og redaktioner af ivrige brugere, der har behov for indsigt i pressens fortid og nutid. Komplexiteten er fremstillet så konsekvent og komprimeret, at der trods de tusind tættrykte sider endda er mulighed for på endog meget kort tid at nå til konkret indsigt.

Erik Lund

I. R. Michelsen (red.): *Flåden i Nordatlanten*. Dansk inspektionstjeneste i 400 år. (Inspektionsskibseskadren, 1987). 101 s.

Den danske inspektionstjeneste har fejret sit 400 års jubilæum med udsendelsen af denne lille bog, hvor officerer fra eskadren fortæller om de mange års virksomhed i Nordatlanten.

Den historie, der berettes, har sjældent påkaldt sig den store interesse, når Flådens bidrag til Danmarkshistorien skulle opregnes. Tjenesten i Nordatlanten har nemlig ingen glørværdige søslag at fremvise, men alene en hverdagspræget, barsk og sej håndhævelse af dansk suverænitet og beskyttelse af danske interesser.

Beretningen tager sin begyndelse med udsendelsen af eskadren i 1587 under Alexander Durham's kommando. I 1583 var der indgået skelsættende aftaler med stormagterne England og Fran-

krig om de dansk-norske territorialretigheder i Nordatlanten, og disse aftaler skulle nu håndhæves. Det blev starten på den omfattende inspektionstjeneste, vi kender i dag, og som nu udgør en væsentlig del af Søværnets opgaver.

Bogen følger udviklingen i farvandsovervågningen fra Frederik II's dage til slutningen af 1980'erne, hvor inspektionstjenesten står over for en afgørende materiel-modernisering, der vil gøre det muligt fortsat at løse de mange opgaver, der efterhånden er blevet en del af Søværnets virke, dvs. ud over suverænitetshåndhævelsen også fiskeriinspektion, redningstjeneste, og miljøovervågning.

Det er en velskrevet, ja, veloplagt bog, som tilmed er udmærket disponeret, så det er helt uforståeligt, at man ikke har fundet det umagen værd at lave en indholdsfortegnelse. Teksten præges naturligt nok af et vist fagsprog, men det bør bestemt ikke afholde »landkrabber« fra at stifte bekendtskab med denne spændende redegørelse, som – ikke mindst for den tidlige periodes vedkommende – giver et bredt indtryk af Flådens opgaver, vilkår og muligheder. Derimod vil teknisk interesserede læsere blive skuffet, hvad afsnittene vedr. perioden efter 1945 angår, her er ingen detaljeret gennemgang af det avancerede navigationsudstyr m.m., der i dag anvendes (der er ikke engang et foto af en ægte »Gulfstream III« – læseren spises af med billedet af en model!).

Det største minus ved bogen er dog dens mangel på henvisninger – ikke mindst i forbindelse med de mange citater og talopgivelser, og den kortfattede bibliografi (uden angivelse af trykkested og -år) er kun af begrænset hjælp i den forbindelse. – Well, disse indvendinger er nok blot et udtryk for sur fagformalisme, og de skal i hvert fald ikke skjule, at Inspektionsskibse-

skadren med denne bog har fejret sit jubilæum med manér.

Per Willemoes Jørgensen

OLDTID OG MIDDELALDER

Den Danske Rigslovgivning 1397-1513.

Udgivet af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie ved Aage Andersen. (C. A. Reitzel, 1989). 226 s.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab udgav i 1971 »Den danske Rigslovgivning indtil 1400« ved Erik Kromann. Det var tanken at fortsætte med det 15. århundredes lovgivning, hvorefter rigsarkivar Johan Hvidtfeldt skulle udgive Christian II's lovgivning. De to arkivarers død bragte planen til ophør for en tid, skønt den slutter sig naturligt til DSL's udgaver af Landskabslove, Købstadlovgivning og Danske Domme (1375-1662). Kildeskriftselskabet tog imidlertid initiativ til et samarbejde mellem de to selskaber, således at det næste bind i serien nu omsider foreligger.

Erik Kromanns bind sluttede med dronning Margrethes forordning fra 1396 og medtog ikke Kalmar-unionsbrevene. Det nye bind har prisværdigt medtaget disse dokumenter, skønt udgaven således kommer til at overlappes den tidligere titel, hvilket man dog gerne tilgiver.

Også denne kildeudgave er som sin forgænger et godt arbejdsredskab for alle, der ønsker adgang til en samling af centrale tekster, som ellers normalt skal søges spredt i mere eller mindre svært tilgængelige ældre publikationer.

Udgaven følger Diplomatarium Danicums udgivelsesprincipper, idet dog tegnsætningen er normaliseret af hensyn til forståeligheden. Dokumenterne

og teksterne (60 i alt) er med opløsning af forkortelser aftrykt i kronologisk rækkefølge. Der er unionsdokumenter, Christoffer af Bayerns og Christian I's konge- og kroningsed, håndfæstninger, forordninger, vedtægter, privilegier m.v. samt som tillæg Modbogen (regler vedrørende fiskeri og handel i Skåne), der uden at være egentlig rigslovgivning opnåede kongelig stadfæstelse. Udgivelsen af Modbogen, især kong Hans' hidtil utrykte stadfæstelse, er en velkommen ekstra gevinst for udgaven.

Der er af udgiveren Aage Andersen lagt et stort arbejde i de enkelte dokumenter og tekster, som hver er forsynet med oplysninger om overleverings- og arkivforhold og henvisning til tidligere trykte udgaver. Der er tale om omfattende og tidkrævende undersøgelser, som ligger til grund for redegørelser for beseglingsforhold, påtegninger og afskriftsforhold (eftermiddelalderlige afskrifter er som regel mere eller mindre moderniserede og falder uden for udgavens rammer); eksempelvis kan fremhæves redegørelserne vedrørende Kroningsbrevet og Unionsbrevet fra 1397, samt Erik af Pommerns gårdsret fra senest 1417. Man kunne dog have ønsket, at der ved hvert dokument også havde været plads til at henvise til de vigtigste værker, som omtaler det pågældende dokument. Dette sidste er i nogen grad indfriet for enkelte unionsdokumenter og for Modbogens vedkommende, idet disse er udgivet i tilknytning til afhandlinger, men det ville have forøget udgavens anvendelighed, såfremt der generelt havde været flere henvisninger til forskningsbidrag.